

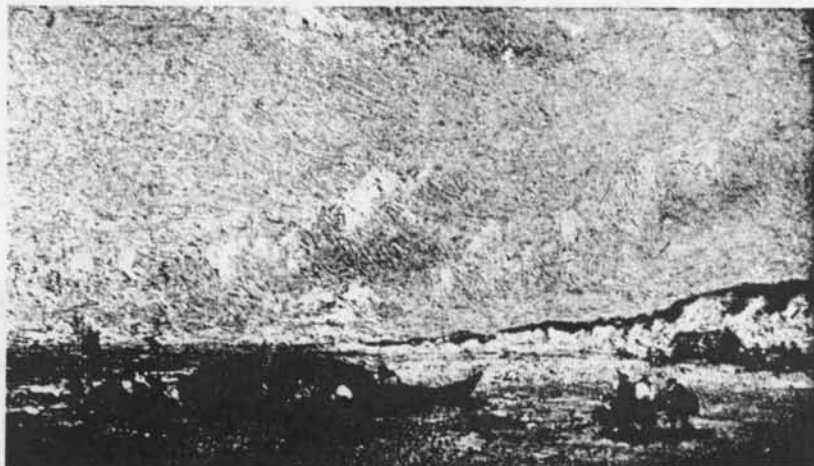
DE WALVIS VAN 1885 GEZIEN DOOR J. ENSOR ?

door Norbert HOSTYN

Op 8 februari 1885 spoelde een door een Franse visserssloep eerder op sleeptouw genomen walviskrempe aan op het strand ten oosten van de Oostendse havengeul.

Talrijke nieuwsgierigen zakten naar Oostende af om dit ongewoon fait-divers te bekijken. Ook veel fotografen en enkele kunstschilders vereeuwigden het gebeuren.

François MUSIN legde zo de gebeurtenis vast in een "pochade", d.i. een olieverfschilderijtje in "zakformaat" (Oostende, Museum voor Schone Kunsten : ontvreemd in 1980) (1).

F. MUSIN : De walvis van Oostende 1885

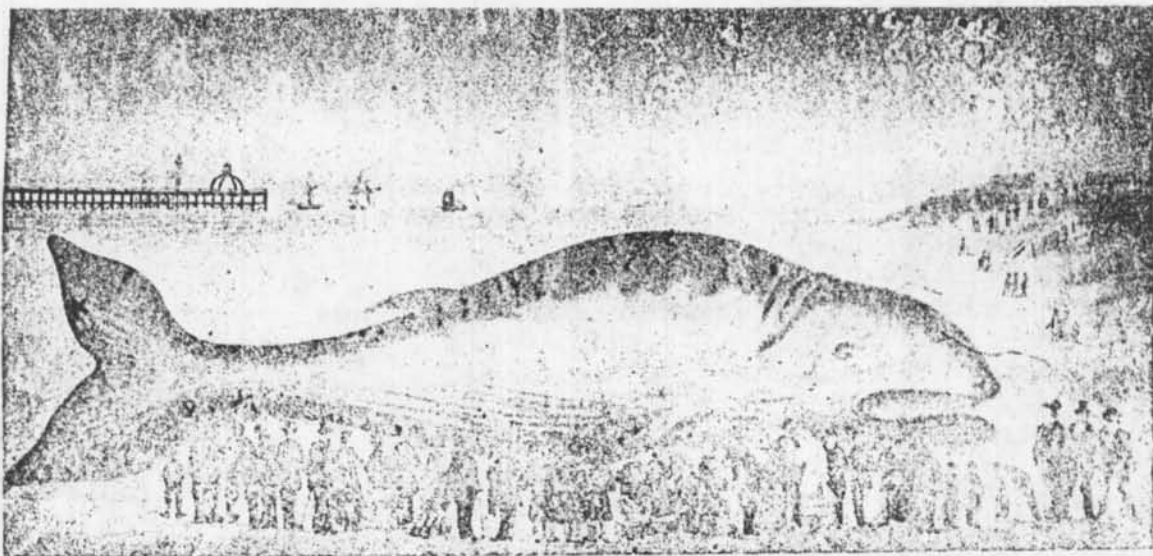
In het lokale nieuwsblad "L'Echo d'Ostende" van 17 februari 1885 lezen we in de korte berichten dat zowel James ENSOR als zijn vriend Willy FINCH er als de eersten bij waren om de walvis in een olieverfschets vast te leggen. Tot op heden ontbrak elk spoor van deze werkstukjes.

In de fotocollectie J. ENSOR bewaard in de Stedelijke Musea, en die heel wat materiaal bevat dat oorspronkelijk aan ENSOR zelf toebehoorde, vonden we een fotokaart terug waarop de walvis is afgebeeld. De foto is in sepiakleur en is erg vervaagd. Daardoor is het beeld moeilijk leesbaar. De foto is op een kartonnen drager gekleefd.

Dit kartonnen support is bedrukt met de naam van de uitgever, nl. HAEGHEMAN-DEWINTER, RUE DE FLANDRE 19 OSTENDE. Deze mensen waren de oom en tante van J. ENSOR : Leopold HAEGHEMAN was de broer van ENSOR's moeder.

Alles wijst erop dat deze fotos op grote oplage zijn aangemaakt en kort na het gebeuren in de souvenirzaak van HAEGHEMAN-DEWINTER, Vlaanderenstraat werden verkocht.

In alle geval zijn exemplaren nu zeldzaam.

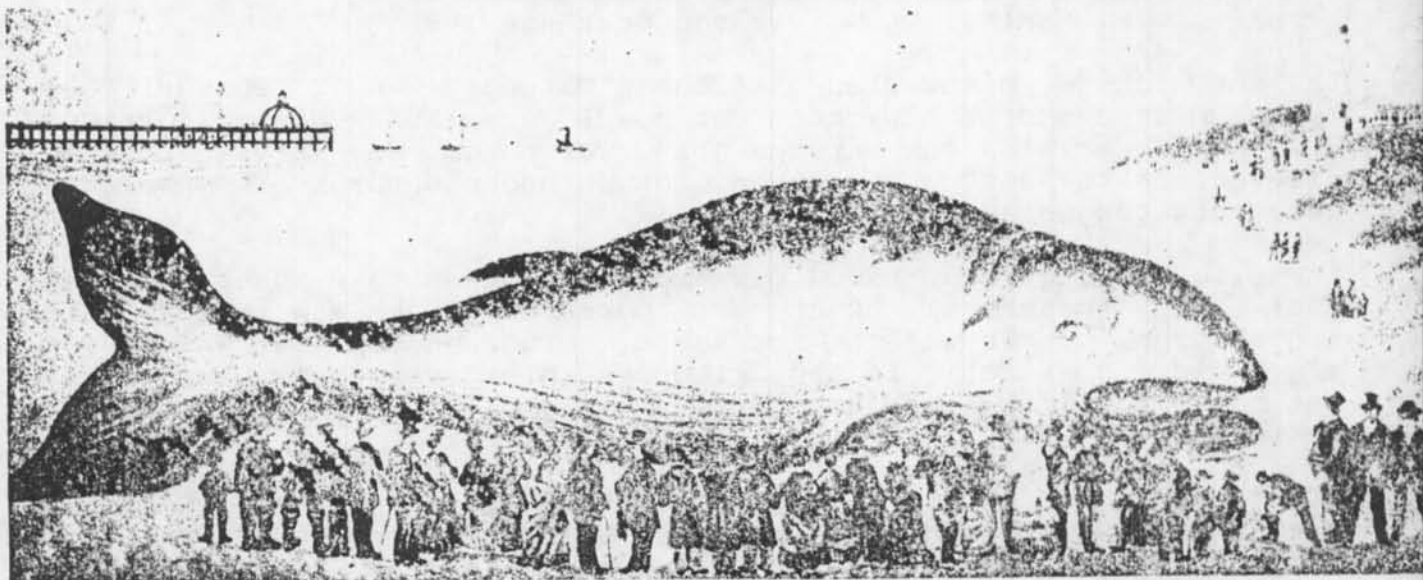

BALEINE AMENEE A OSTENDE LE 8 FEVRIER 1885

HAEGHEMAN-DEWINTER

RUE DE FLANDRE, 19 OSTENDE

Naast het exemplaar in de collectie van het Museum kennen we - zonder het met eigen ogen gezien te hebben - een tweede exemplaar, nl. dat wat gebruikt werd voor de reproductie in het boek van Edouard en Marcel VANALDERWEIRELDT "Het Oostende van toen" (Uitgave M. VAN DE WIELE, Brugge, 1988), nr. 221. De afbeelding in dat boek is trouwens ook veel meer leesbaar dan het origineel in de museumverzameling, wellicht door elektronische bewerking in de drukkerij.

DE WALVIS VAN OOSTENDE. Foto zoals afgebeeld in het kijkboek van E. en M. Vanalderweireldt.

Wie aandachtig de foto in detail bekijkt, ziet dat het onmogelijk om een reproductie van een originele fotografische opname van het gebeuren kan gaan, maar wel van een **getekende of geschilderde weergave** van het fait-divers.

De topografie klopt niet : havenhoofd en vuurtoren zijn onmogelijk op deze wijze op één beeld te vatten. De verhoudingen tussen de personages en de omgeving, de onnatuurlijke pose van het

walviskrengh.... alles doet vermoeden dat het om een artistieke impressie gaat waarbij het situeren van de plaats waar het dier aanspoelde t.o.v. herkenbare landschapselementen en de omvang van het krengh duidelijk uit naar voren moest komen.

En nu de veronderstelling : weten dat

1. ENSOR een tekening/schilderij??? heeft gemaakt van het gebeuren
2. de nogal directe familiebanden van de meester met de HAEGHEMAN-DEWINTER's (oom en tante)

zou het best kunnen dat het kunstwerkje dat aan de basis lag van deze fotografische reproducties van zijn hand was. Afwijkingen van zijn normale "stijlkenmerken" kunnen eventueel gemakkelijk verklaard worden als een bewust-inspelen op de documentaire prent-functie van de foto's die moesten gemaakt worden voor de verkoop, als een soort "souvenir".

Tot daar een mogelijkheid die we hier even naar voor wilden brengen. Zijn er andere suggesties ?

(1) afb. in N. HOSTYN, François Musin, Oostende, 1988, p. 23.

VOLKSLIED EN GROTE GESCHIEDENIS

Geen TV, geen radio, geen echt verspreide pers zoals wij deze nu kennen.

Probeert u zich dat maar niet in te beelden want na een vakantie zonder.....steekt de krant in de bus, vertellen VTM en BRTN je weeral wat zij denken wat voor u zo interessant is.

Vroeger had ook het volkslied zo een "medium" functie.

Niet alleen over moord en liefde werd gezongen maar ook grote gebeurtenissen, geschiedkundige feiten werden op deze manier gemeengoed.

Het hiernavolgend lied is daar een uitstekend voorbeeld van.

F. HUBRECHTSEN

DE DOOD VAN NAPOLEON

gewezen Keizer van Frankrijk, gestorven op
het eiland Sinte-Helena, den 6n Mei 1821

Op eene bekende stemme